

Максименко Ольга Володимирівна,
т.в.о. завідувача кафедри мовної
підготовки навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат філологічних наук, доцент

МОВЛЕННЄВА СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ВЕДЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

Ведення інформаційних війн як агресивної політики задля впливу на свідомість населення має давні витoki. Використання інформаційної зброї як лінгвістичного явища, яке здатне суттєво вплинути на суспільство, було зафіксовано літописцями ще за часів Київської Русі. Зокрема траплялися такі засоби мовного впливу як приховування інформації, часткове висвітлення та перебільшення наслідків. Скажімо, факт здійснення подорожі княгині Ольги до Константинополя відомий, а наявність справжньої мети не зазначено у візантійських та руських джерелах. Засобом лінгвального впливу на свідомість виявлялося повідомлення князя Святослава про свої походи, але утримання в таємниці напрямку руху дозволяло викликати паніку серед ворожих військ.

З 2014 року Російська Федерація веде агресивну політику проти України, яку визначено як «збройну агресія Російської Федерації проти України». Окрім збройної агресії здійснюється ще інформаційний вплив на свідомість населення. Інформаційна війна – це конфлікт, у якому використовують інформаційні ресурси та засоби з метою впливу на громадську думку, враження та переконання опонентів. Це охоплює поширення пропаганди, дезінформації, кібератак, використання соціальних мереж і медіа для маніпулювання громадською думкою та створення сприятливого образу для країни-агресорки.

Отже, дискурс інформаційної війни істотно впливає на сучасний мовний складник суспільства різними способами. Передусім це сприяння поширенню специфічної лексики, маніпулювання семантикою слів та формулювання певного контексту. Також відбувається маніпуляція інформацією для створення негативних уявлень про групи людей або країну загалом задля поглиблення ворожнечі та виникнення конфліктів у суспільстві.

Росія в інформаційному просторі використовує нав'язування агресії, знецінення людського життя, спонукання до вбивств, тортур, перекручування подій, які відбуваються за допомогою мови ворожнечі як засобу для провокацій і розв'язання протистояння.

Отже, мова ворожнечі – це термін, який означає використання агресивного або конфліктогенного мовлення, спрямованого на підштовхування до конфлікту, недовіри або ворожості певної групи осіб для налаштування суспільної думки, мобілізації населення.

Для розпалення ворожнечі в інформаційному просторі можуть використовуватися різноманітні способи:

1. Фейкові новини: поширення неправдивої інформації для створення негативних уявлень.

2. Маніпуляція семантикою: зміна визначень слів або вибір специфічної лексики для формування певного образу.

3. Тролінг – агресивні коментарі для роздратування та розпалювання конфліктів.

4. Дезінформація: систематичне поширення неправдивої інформації для введення в оману.

5. Створення конфліктів: звертання до чуток, погроз або інших методів для підштовхування до конфлікту.

За дослідженням Ольги Кирилюк наразі зафіксовано 374 назви, які є засобом розпалювання ворожнечі [1, с. 19]. До цієї групи належать: 1) етнофолізми (0,8% від загальної кількості засобів агресії); 2) дегуманізована лексика (36,1%); 3) слова зі спонукальної семантикою як заклик до фізичного знищення (4,5%); 4) евфемізми з розважальною конотацією (12,3%); 5) демонізувальна лексика (46,3%) [1, с. 19].

1. Етнофолізми – слова, які мають образливий контекст і етнічний або національний підтекст та сприяють посиленню ворожнечі між етнічними і національними групами. До цієї групи належать слова *хохол*, *кацап*, *москаль* у контексті українсько-російських відносин.

2. Дегуманізована лексика використовується для зменшення чи втрати гідності, людяності чи поваги до певної групи людей. Це слова і вислови, які можуть образити чи принизити особистість. Наприклад, похідні від терміна *сепаратизм* [1, с. 19] – *сепаратюги*, *сепарня*, *сепари* (учасники незаконних збройних формувань); *ждуни* (прихильники російських військ), *зрадофіли* (особи, які звинувачують владу);

соросята (прихильники Дж. Сороса), *шабунята* (прихильники громадського діяча В. Шабуніна), *хунта*, *бандерівці* [1, с. 20].

3. Лексеми із спонукальною тематикою як заклик до фізичного знищення. Формулювати спонукальні заклики, які стосуються фізичного знищення важко, тому в інформаційному просторі ширяться лексеми: *знищувати вату*, *знищувати окупантів* [1, с. 20].

4. Евфемізми з розважальною конотацією часто використовуються для формулювання чогось неприємного, щоб зробити це менш образливим чи смішним. Наприклад, *піти*, *поїхати на концерт Кобзона*; *виграти квиток на концерт Кобзона*; *бавовна*; *приєднатися до режиму тиші* [1, с. 20].

5. Демонізувальна лексика охоплює слова і вирази, які призначені негативно вплинути на імідж чи статус особи, групи чи явища за допомогою критики чи ворожого ставлення. Демонізація може використовуватися для досягнення певних цілей. Наприклад, *істи дітей*; *пити людську кров* тощо [1, с. 20].

Мова ворожнечі здійснює серйозний вплив на суспільство. Зокрема, використання агресивної та ворожої мови поглиблює розбіжності між людьми та сприяє політичним і соціальним конфліктам. Вона покликана створювати психологічний тиск задля відчуття небезпеки та виникнення стресу серед тих, на кого вона спрямована. Сприяння формуванню стереотипів та упереджень, перекручування подій та вплив на громадську думку є обов'язковим складником мови ворожнечі.

Основними методами ведення інформаційної війни є такі:

1. Кібератаки на комп'ютерні мережі для отримання чи знищення конфіденційної інформації.

2. Здійснення впливу на суспільство через платформи соціальних мереж, зокрема створення та поширення «фейкового» контенту.

3. Використання психологічних технік задля зміни уявлень та переконань цільової аудиторії, залякування та висловлення загроз для спонукання до задуманої моделі поведінки.

Ще одним методом впливу на маси є розпорошування суспільної уваги, або диверсифікація суспільної свідомості. Це означає спрямування уваги суспільства на наявність штучно створених проблем, що відволікає від розв'язання основних завдань суспільно-політичного та економічного розвитку. Через застосування методів диверсифікації суспільної свідомості ворог намагається створити нестабільність у державі.

У сфері інформаційного протиборства використовуються різні способи та форми тиску, наприклад, шахрайство, блеф, стратагеми, політичні ігри та містифікації, маніпуляції, провокації, психологічні таємні операції, пропаганда, дезінформація, чутки та оперативні ігри. Це лише частина термінів, які використовуються для опису різноманітних методів таємного впливу на людину [2, с. 26].

Інформаційне протистояння за допомогою мовних засобів ворожнечі спрямоване на пропагування агресії, вплив на когнітивну та психологічну свідомість за допомогою мовного коду [1, с. 2]. Аналіз лексичних одиниць негативної конотації як елементу інформаційної війни дає підстави стверджувати, що Росія проводила тривалу підготовку до збройної агресії проти України за допомогою інформаційного складника, основним елементом якого є мова ворожнечі. Інформаційна війна, яку змушена вести Україна у відповідь з 2014 року, також впливає на мовний інструментарій, за допомогою якого висвітлюються воєнні події.

Список використаних джерел

1. Кирилюк О. Л. Дискурс інформаційної війни: лінгвокогнітивний та психолінгвістичний аспекти: автореф. дис. ... д. філол. наук : 10.02.01. Кропивницький, Дрогобич, 2023. 40 с.

2. Кирилюк О. Л. Мовні засоби сугестивного впливу на реципієнта в дискурсі інформаційної війни. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2021. т. 32 (71). С. 24–28. DOI: 10.32838/2710-4656/2021.4-1/05

Маложон Олена Іванівна,
доцент кафедри конституційного,
міжнародного права та публічно-
правових дисциплін Київського
університету інтелектуальної власності
та права Національного університету
«Одеська юридична академія»,
кандидат історичних наук, доцент

МОВА УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНУ Й СУДОЧИНСТВА: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Мова закону – засіб законодавчої діяльності, засіб фіксування норм права. Так, чим досконаліше законодавство, тим швидше і повніше досягатимуться цілі, визначені при виданні конкретних юридичних норм. Якщо ж у праві не узгоджені